

La doble xarxa i la seva evolució cap al classisme i a un sistema elitista i discriminatori

Paulí Aguiló,
secretari d'ensenyament privat de l'STEI-i

Se sap que la dictadura franquista controlava l'educació i a través d'aquesta, bàsicament, pretenia mantenir l'estatus de la classe dominant; per això estava encomanada a entitats religioses que formaven part de l'engranatge ideològic i doctrinal del règim; però s'ha de dir que l'escola pública també en formava part. La llei que sustentava el sistema educatiu "La Llei Moyano" fou aprovada el 1886, i no fou fins l'any 1970, a les darreries del govern del dictador i per l'exigència dels temps moderns que requerien una millor formació dels ciutadans, que s'aprovà la LGE -Llei General d'Educació- que regulava el sistema educatiu i acostava una mica les necessitats formatives dels ciutadans a un món que començava a demandar una ciutadania treballadora més formada.

A partir de la transició política que culmina amb la Constitució de 1978, es comencen a gestar unes lleis que universalitzin l'educació, amb uns trams obligatoris perquè arribi a tothom i que sigui gratuïta, l'avantsala de la LODE (1985), quan per manca d'infraestructures públiques, els centres privats varen funcionar amb el sistema de subvencions, amb doblers públics fins que es va establir el sistema de concerts educatius (centres privats sostinguts amb fons públics).

La LODE i la LOGSE (1990) restabliren un sistema educatiu que acceptava la doble xarxa sostinguda amb fons públics; durant uns anys tot i que el Govern no apostà fermament per l'escola pública, a les Illes Balears durant uns anys es potencià la construcció de noves escoles públiques per a atendre aquesta universalització de l'ensenyament obligatori. Tot i tenir un règim diferent al de les escoles públiques, les

“També en cas d'acomiadaments del professorat, el consell escolar ja no és determinant...”

escoles concertades s'administraven amb una potenciació dels consells escolars de centre i amb les APA; aquests òrgans tenien una relativa força participativa de control i de democratització del funcionament dels centres, perquè podien decidir a l'hora de contractar i de fer acomiadaments del professorat, i també en l'elecció dels òrgans de direcció dels centres i en la participació de la comunitat educativa en la vida del centre.

Amb l'aprovació de la LOPEGCE (1995), encara que els consells escolars mantenen un cert pes en la participació democràtica i funcionament del centre, es proporciona més pes a l'Administració en el nomenament i l'avaluació del director en el cas dels centres públics i concertats, tot i regular-se el control i les quotes de les activitats extraescolars i complementàries; se segueix amb l'obligatorietat d'anunciar les vacants del professorat, però limita el poder de l'elecció del nou professorat, que passa a ser del director, d'acord en l'entitat titular. El consell escolar només pot marcar el perfil del professorat que ha d'esser contractat, però no intervé directament en l'elecció. També en cas d'acomiadaments del professorat, el consell escolar ja no és determinant tot i que ha de tenir coneixement dels fets que l'originen. Des del 1995 fins al 2002, quan s'aprovà la LOCE, la burocràcia administrativa i el poder patronal varen anar llimant la vida democràtica de les escoles i els consells escolars varen disminuir, a poc a poc, la seva participació en la vida dels centres.

L'any 2002 amb l'aprovació de la LOCE, tot i que no s'acabà d'implantar, s'aprova un model que finalment acabava amb la vida participativa de la comunitat educativa dels centres, ja que buidava de contingut la funció dels consells escolars i renunciava a regular als centres concertats qualsevol tipus de control, que havia tingut el claustre i les famílies. La LOE de 2006, ja en ple auge del pensament neoliberal i signat el tractat de Lisboa 2000, tot i polir la LOCE, acceptà com a bones les bases ideològiques. Acceptà la preponderància de la competició en detriment de la cooperació i l'Administració i les patronals de l'ensenyament concertat es convertiren en els poders hegemònics del sistema educatiu, tot anul·lant definitivament el paper de la comunitat educativa.

Actualment, les lleis del mercat entren de ple en el món educatiu; la formació integral de l'alumnat desapareix del mapa, des d'aquest moment la formació del nou alumnat ha de servir, prioritàriament, les necessitats del mercat de treball. El professorat i les famílies són els afectats: uns passen només a ser executors d'allò que se'ns imposa i els altres, a ser consumidors d'un sistema i d'uns currículums totalment imposats, en els quals es devaluen totes les matèries humanístiques, que anaven en favor de la formació integral crítica i democràtica de l'alumnat.

S'introdueixen "plans de qualitat" que fomenten la competitivitat dels centres, amb l'establiment de rànquings. Es comencen a mostrar símptomes que van en detriment de la potenciació d'una escola igualitària, participativa i democràtica i es permet que les escoles elitistes concertades puguin elegir encara més l'alumnat.

Tot aquest procés involutiu s'allunya del que hauria d'esser l'escola, deteriora l'ensenyament i elimina els punts de confluència de les dues xarxes. El camí que ha pres el nou concepte d'escola amb la nova legislació, amb un rerefons neoliberal i individualista, perd de vista els punts més democràtics,

participatius i igualitaris de l'article 27 de la Constitució espanyola de 1978; a més, es pretén abaratir el pressupost educatiu potenciant els concerts, ja que són més barats, tant per la dotació dels mòduls de funcionament com la del professorat. Això serveix per obstaculitzar tant els processos de analogia retributiva com els del reconeixement dels serveis prestats per aquest col·lectiu, que és una víctima més de tot el procés.

Cal recuperar en un futur proper el perfil formatiu de l'escola encaminat a educar una ciutadania crítica, per contrarestar el model predominant, que la mercantilitza i burocratitza. Cal afavorir la participació de la comunitat educativa, per obtenir una regulació estricta i controlada del procés d'admissió de l'alumnat, la creació de llistes úniques del nou professorat per accedir a la docència, tant als centres públics com als concertats, cal valorar la tasca dels docents en el procés educatiu i potenciar el treball en equip; en definitiva, cal crear una societat més justa amb igualtat d'oportunitats per a tots i totes. □